

Cito 50 jaar: terugblikken en vooruitkijken

Een gesprek met Anton Béguin

■ Ad de Jongh

Drs. A.J.C.M. de Jongh is eindredacteur van EXAMENS.
E-mail: addejongh@home.nl

Cito heeft dit jaar een jubileum te vieren, het bestaat vijftig jaar. In die afgelopen vijftig jaar is er in het onderwijs veel veranderd. Die veranderingen hebben ook invloed gehad op toetsing en examinering in het primair, voortgezet en middelbaar beroeps- onderwijs. Aanleiding voor de redactie van EXAMENS om in gesprek te gaan met één van de prominenten van Cito, Anton Béguin, directeur Centrale Toetsen en Examens.

Terugblikken

Anton Béguin is niet echt een jubileummens en kijkt als pragmaticus liever vooruit dan zich te verliezen in nostalgische bespiegelingen over een roemrucht verleden. Toch is hij graag bereid kort bij enkele successen uit het verleden stil te staan. Het ideaal om gelijke kansen van leerlingen in het onderwijs te ondersteunen is een constante gebleken en is nog steeds springlevend. Zo ook de praktijk van een degelijk systeem met landelijke centrale examens. Cito mag trots zijn op de invoering van het leerlingvolgsysteem in het basis- en voortgezet onderwijs. Het leerlingvolgsysteem heeft ertoe geleid dat we in staat zijn om nauwkeurig te weten hoe een individuele leerling zich ontwikkelt. Cito liep met dit instrument voorop, in Amerika is men er later mee begonnen. Ook heeft Cito bijgedragen aan een aantal psychometrische ontwikkelingen van internationale allure. Denk hierbij aan statistisch

Over Anton Béguin

Anton Béguin is gepromoveerd aan Universiteit Twente op statistische methoden om toetsresultaten te vergelijken. Na zijn promotieonderzoek is hij in 2001 als methodoloog gaan werken bij Cito en heeft als wetenschappelijk directeur leidinggegeven aan de psychometrische afdeling en de innovatieafdeling. Naast zijn werk bij Cito werkte hij als Director of innovation bij AQA (UK) en was o.a. adviseur bij CBR en het Department for Education (UK). Sinds 2016 is Anton Béguin directeur centrale toetsen en examens bij Cito.

vergelijksonderzoek en ontwikkeling van modellen voor adaptieve toetsen. Niet alles ging even voorspoedig. Toen Anton in 2001 als psychometricus bij Cito kwam werken, waren de verwachtingen ten aanzien van digitaal toetsen hooggespannen. Binnen enkele jaren zouden flink wat toetsen en examens digitaal worden afgenomen. Er zou bijvoorbeeld volop met digitale simulaties gewerkt kunnen gaan worden. Helaas is die ontwikkeling minder vlot verlopen. De mogelijkheden om te digitaliseren zijn nog maar beperkt gerealiseerd. Van echte dieptepunten wil Anton echter niet weten. Cito wil dienstbaar zijn en zal waar en wanneer mogelijk graag een extra stap in de goede richting zetten. Maar het moet rekening houden met de logistieke ontwikkelingen op scholen en werken binnen afgesproken maatschappelijke kaders. Bovendien is er de context van de politiek en van een betrokken overheid. Zo is sinds enkele jaren de eindtoets verplicht en een objectief tweede gegeven naast het schooladvies. Door de plaatsing onder verantwoordelijkheid van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is de eindtoets voor Cito een wettelijke taak geworden. Beslissingen over leerlingen worden overigens niet alleen genomen op basis van de score op deze toets. Bij keuzebeslissingen die ertoe doen, gaat het nooit alleen om enkelvoudige cijfers. Ook het systeem van schoolexamens naast centrale examens geeft ruimte aan een breder perspectief en schooleigen invloed. Bij een terugblik op 50 jaar Cito is het interessant een moment stil te staan bij de beeldvorming. Cito is goed zichtbaar en krijgt natuurlijk ook kritiek. Dat hoort allemaal bij de maatschappelijke inbedding en met de verschillende perspectieven waarmee je tegen toetsen en examinering kunt aankijken. Cito vindt het belangrijk dat er intensieve samenwerking is met de docenten die voor de klas staan en dat er voldoende invloed is vanuit het onderwijsveld op de ontwikkeling van de producten.

Vooruitkijken

Een jubileum is niet alleen een moment om terug te kijken, maar nodigt ook uit om een blik

op de toekomst te werpen. Hoe kijkt Anton daartegen aan? Anton wijst naar lopende discussies rond de centrale examens. “Een aantal betrokkenen wil het aantal centrale examens verminderen. Het is in ieder geval nuttig de komende tijd nog eens aandachtig te kijken naar het examenstelsel dat we hanteren en naar het draagvlak voor dat systeem. Wat in de nabije toekomst zou kunnen veranderen, is dat scholen meer vrijheid krijgen examens flexibel af te nemen.”

Cito zal, zo hoopt Anton, naast uitvoerder van wettelijke taken, een kennisorganisatie blijven, die in staat is scholen die informatie te geven die nodig is om verantwoorde beslissingen over de ontwikkeling van leerlingen te geven. Die informatie moet objectief en betrouwbaar zijn. Vrijheid van onderwijs kan niet goed zonder dat de kwaliteit van onderwijs geborgd wordt. Inzoomend op de toekomstige ontwikkelingen van examens ziet hij dat er op dit moment discussie is over zowel de inhoud van het onderwijs als over de flexibiliteit van examens. Beide kunnen hun invloed hebben op de eisen die aan examens gesteld worden. Logischerwijs moet het examen ook in lijn zijn met het gegeven onderwijs en dus inhoudelijk mee-ontwikkelen als het curriculum verandert. “Wanneer er grotere flexibiliteit in inhoud of niveau gewenst is, moet je kijken hoe dat vormgegeven kan worden. Je kunt dan bijvoorbeeld denken aan modulaire examens waar de examenstof wordt verdeeld in een aantal modules. De kernmodule wordt door alle leerlingen gemaakt en daarnaast maakt de school een keuze uit een aantal verdiepende modules, die aansluiten bij het gerealiseerde curriculum van de school. Een examen natuurkunde, bijvoorbeeld, zou kunnen bestaan uit een standaarddeel voor alle leerlingen en een verdiepend deel over bijvoorbeeld licht of golven voor de leerlingen die zich deze stof eigen hebben gemaakt. Je kunt ook denken aan examens waarbij de inhoud van de examens binnen de verschillende schooltypen zo op elkaar is afgestemd dat een leerling makkelijk op een hoger of een lager niveau kan afsluiten. Maar in welke mate dit soort systemen mogelijk of wenselijk

is hangt natuurlijk af van de manier waarop het onderwijs is ingericht en van de inhoudelijke keuzes die in het curriculum gemaakt zijn. Welke kant het ook opgaat, het zou mooi zijn als we de maatschappelijke waarde van het diploma kunnen blijven borgen.”

Anton ziet toetsen en evalueren als vergelijkbare activiteiten die onlosmakelijk verbonden zijn met het onderwijs. “Om aan te kunnen sluiten bij de ontwikkeling van een leerling, is het nodig te weten wat een leerling beheerst. Evaluatie is vaak ook een impliciet proces, en meer formele vormen van toetsing moeten maar beperkt worden ingezet. Hierbij spelen ook strategische

vraagstukken. Moet je aanvullende achtergrondinformatie bij examenvragen gaan aanleveren, zodat ze ingezet kunnen worden bij formatieve toetsing? Of juist niet, uit bezorgdheid voor versmalling van het onderwijs tot dat wat in het centrale examen zit? Uiteindelijk gaat het er om dat toetsing ten dienste staat aan de ontwikkeling van de leerling, als bijdrage en niet als doel op zich. Het zou mooi zijn als de negatieve connotatie van toetsing afneemt door een groter besef van de bruikbaarheid voor meerdere doelen. Onze passie was, is en blijft om te helpen om objectief naar de prestaties van leerlingen te kijken en deze dienstbaar te laten zijn aan hun ontwikkelingsmogelijkheden.” ■

Tijdslijn voor Examens

1958	Professor De Groot maakt een studiereis naar het Educational Testing Service (ETS) in de Verenigde Staten en schrijft een voorstel voor oprichting van een ETS in Nederland.
1965	<ul style="list-style-type: none"> ● Het kabinet bepaalt dat er naast het schoolhoofdoordeel een onafhankelijk oordeel over een basisschoolleerling moet komen. ● De Groot richt samen met professor Idenburg de Stichting voor Onderzoek van het Onderwijs (SVO) op.
1966	De minister van Onderwijs en Wetenschappen vraagt SVO advies over de mogelijkheden voor de oprichting van een centraal toetsingsinstituut.
1968	Centraal instituut voor toetsontwikkeling (Cito) wordt opgericht.
1970	Cito neemt de Amsterdamse Schooltoets over. Vanaf nu heet de toets: ‘Schooltoetsen basisonderwijs’.
1971	De eerste eindexamens van Cito worden afgenomen op middelbare scholen.
1972	De eerste luistertoetsen Frans, Duits en Engels voor de havo worden gemaakt.
1987	In opdracht van de overheid voert Cito de eerste ‘Periodieke peiling van het onderwijsniveau’ (PPON) uit. In 1988 verschijnen de resultaten in de ‘Balans van het rekenonderwijs in de basisschool’.
1987	Cito wordt een publieksrechtelijke instelling, die valt onder de Wet op de Onderwijsvoorziening (WOV).
1991	Cito brengt het eerste volgsysteem op de markt.
1993	Cito brengt de allereerste adaptieve toets van Nederland (en Europa) uit.
1999	De WOV maakt plaats voor de wet SLOA en Cito wordt geprivatiseerd.
2000	Cito voert het eerste Nederlandse PISA-onderzoek uit. PISA is een internationaal peilingonderzoek naar de kennis en vaardigheden van 15-jarigen en wordt sinds 2000 iedere 3 jaar uitgevoerd.
2011	Stichting Cito maakt in opdracht van de overheid de Centraal ontwikkelde examens mbo en Rekentoets VO.
2015	Van Eindtoets Basisonderwijs (Cito) naar Centrale Eindtoets (in opdracht van CvTE/OCW).